

Een gunstige tijd

Vastenbrief 2022

"Nu is er de gunstige tijd, vandaag is het de dag van het heil" (2 Kor 6, 2). Met die woorden van Paulus beginnen we op Aswoensdag de veertigdagentijd. Een gunstige tijd? Je zou eerder denken aan Pasen waarop de veertigdagentijd voorbereidt. Toch noemt de liturgie de vastentijd zelf een gunstige tijd. Een tijd waar we profijt kunnen uit halen.

Natuurlijk niet om van anderen te profiteren. Juist dat niet. Veeleer een tijd van grotere aandacht voor de naaste. Geluk en welzijn hebben alles te maken met de kwaliteit van menselijke relaties. Dat is de zin van de vastentijd: erop toe te zien dat ik niet voor mezelf alleen leef. Dat ik de anderen recht doe en respecteer, juist ook in hun anders-zijn. Tegelijk is het een tijd waarin we onszelf beperkingen opleggen. Ook dát heeft alles te maken met de kwaliteit van leven en samenleven. Voortdurend aan al je verlangens en wensen voldoen, maakt je op de duur zo zelfvoldaan dat je ongevoelig wordt voor het lot van anderen. Het maakt je ook blind voor alles wat het leven zo mooi maakt en de moeite waard.

Met Pasen vieren we de verrijzenis van Christus. Hij heeft de dood ontkracht en de leegheid en zinloosheid die ons bestaan bedreigen. Bron van nieuw en onvergankelijk leven is Hij geworden. Van die volheid van leven kunnen we nu al proeven. Door de kwaliteit van de omgang met elkaar. Solidariteit en eenvoud: ze wijzen ons de weg ten leven. Daartoe roept de vastentijd ons op. En daarom is het een bij uitstek gunstige en genadevolle tijd. We kunnen de routine doorbreken. We kunnen veranderen. Ons bekeren. En dan komen

die twee altijd in het vizier: solidariteit en de kracht van de eenvoud.

| TEKENEN VAN DE TIJD

De wereld staat vandaag voor grote uitdagingen. Het Evangelie helpt ons die beter te zien en beter te begrijpen. Om te onderscheiden wat we moeten doen. Maar ook het omgekeerde is waar. Het is de intuïtie geweest van het Tweede Vaticaans Concilie over de tekenen van de tijd. Niet alleen heeft de wereld nood aan het licht van het Evangelie. Maar juist ook de openheid op de wereld, met haar vreugden en angsten, helpt ons om het Evangelie beter te verstaan en om beter te onderscheiden wat het van ons vraagt.

Dat geldt met name voor de pandemie waarmee we nog steeds moeten leven. Ze blijft een enorme uitdaging voor de samenleving, bij ons en wereldwijd. Al langer leeft binnen de westerse samenleving onderhuids en veelal onuitgesproken het besef dat de mens maakbaar is, de vooruitgang onbeperkt en alles mogelijk moet zijn. De pandemie duwt ons met onze neus op de feiten: we zijn kwetsbare mensen. Ze leert dat we elkaar ofwel kunnen bedreigen ofwel beschermen. Door de be-

perkingen werd de roep om vrijheid steeds luider. Maar het kan niet alleen gaan om mijn individuele vrijheid. Er is maar redding voor mij als ik bereid ben ook de ander te redden. Het Evangelie is geen wereldvreemde boodschap: alleen fraterniteit en solidariteit kunnen de wereld redden.

Dat geldt ook voor die andere uitdaging die zo'n verstrekkende gevolgen heeft voor de toekomst van de planeet: het klimaat en de opwarming van de aarde. Ook deze crisis roept ons op tot bekeering en verandering. Ze helpt ons beter te begrijpen hoezeer het geloof in God bepalend is voor de levenskeuzes die we maken, niet alleen voor onszelf maar voor de toekomst van alle leven op deze aarde.

Meestal denken we dat het in het geloof en in de ethiek die er uit volgt vooral gaat om onze verhouding tot de medemens. En inderdaad, de liefde tot God en de liefde tot de naaste behoren tot het hart van het Evangelie. Zoals Paulus het schrijft: "Liefde vervult de gehele wet" (Rom 13, 10). Toch is God niet alleen een God van mensen. We belijden Hem als de Schepper van al wat bestaat.

Velen, en gelukkig ook meer en meer politieke en maatschappelijke verantwoordelijken, maken zich grote zorgen over het klimaat en de opwarming van de aarde. We hebben vorige zomer in ons eigen land moeten ervaren waartoe dit kan leiden. Het moet ons ook als christenen en als Kerk tot zorg en inzet zijn. Niet zomaar om wat meer bij de tijd te zijn. Het heeft echt te maken met ons geloof. We doen met de aarde en haar energiebronnen niet zomaar wat we willen of wat ons het beste uitkomt. De aarde is ons toevertrouwd. We zijn rentmeesters, geen eigenaars. En ook al geeft in het Bijbelse scheppingsverhaal God de mens de opdracht de aarde te onderwerpen, dan toch niet zonder verantwoordelijkheidsbesef. Niet alleen voor onszelf maar ook voor de komende generaties.

EENVOUD EN SOLIDARITEIT

De ecologische crisis nodigt ons uit tot eenvoud en solidariteit. Net als het coronavirus leert ze dat onze mogelijkheden niet onbeperkt zijn. Vooruitgang is een dubbelzinnig woord: ze kan wel degelijk ook gebeuren ten koste van de toekomst. Alles wijst erop dat er maar toekomst is als we ons bewust beperken. Wat tot hertoe vrij vanzelfsprekend was geworden, zij het niet voor iedereen, zal

“Eenvoud en solidariteit: daartoe roept het Evangelie ons op in deze vastentijd”

dat in de toekomst niet meer zijn. Het vraagt van de nationale en internationale gemeenschap veel moed om de nodige beslissingen te nemen. En zelf kunnen we daartoe bijdragen door ons consumptiegedrag te herbekijken. Alleen in een wereldwijde solidariteit ligt onze redding. En als christenen ervaren we dat het juist ons geloof in God is dat ons tot deze solidariteit oproept.

Paus Franciscus heeft er de encycliek *Laudato Si'* aan gewijd. Hij doet het niet, zoals sommigen beweren, omdat hij vooral geïnteresseerd zou zijn in sociale en maatschappelijke problemen. Hij doet het omdat het regelrecht te maken heeft met God. Het geloof in God is niet alleen in het privéleven – maar ook maatschappelijk – uiterst relevant. Daarbij pleit hij voor een integrale ecologie. Het gaat hier niet om de aarde alleen maar ook om hen die haar bewonen. Die twee zijn niet te scheiden. Het onverantwoord omgaan met de aarde veronderstelt altijd een onverantwoord omgaan met medemensen. Het roekeloos uitbuiten van de natuur en haar energiebronnen is maar mogelijk als je daartoe ook medemensen niet ontziet en uitbuit. Paus Franciscus drukt het kernachtig uit: de schreeuw van de aarde is tegelijk ook de schreeuw van de armen.

Eenvoud en solidariteit: daartoe roept het Evangelie ons op in deze vastentijd. Ze zijn tegelijk het antwoord op de grote uitdagingen van onze tijd. Solidariteit maakt ons niet minder vrij, soberheid niet minder gelukkig. Beiden staan in dienst van echte vooruitgang en een betere kwaliteit van leven. Het gaat om de overtuiging "dat minder meer is" (*Laudato Si'* 222). Op die weg van eenvoud en solidariteit is de vastentijd ons tot leerschool. In alle waarheid een gunstige tijd.

■ + Jozef De Kesel
Kardinaal-aartsbisschop van Mechelen-Brussel